

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

02.12.2025

Иске Чекалда авылы

№

15

«2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының Иске Чекалда авыл жирлегенә жирләреннән файдалану һәм аларны саклау» муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының Иске Чекалда авыл жирлегенә территориясендә жирләренә саклауны гамәлгә ашыру максатларында, Россия Федерациясенең Бюджет кодексының 179 статьясы, Россия Федерациясенең Жир кодексының 11,13 статьялары нигезендә, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 2004 елның 28 июлендә кабул ителгән 45-ТРЗ Татарстан Республикасы Законына таянып, Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының Иске Чекалда авыл жирлегенә башкарма комитеты карар бирә:

1. «2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының Иске Чекалда авыл жирлегенә жирләреннән файдалану һәм аларны саклау» муниципаль программасын расларга (кушымта итеп бирелә).

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Әгерже муниципаль районының «Иске Чекалда авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә мәгълүмат стендында халыкка житкерергә, Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталында бастырып чыгарырга (<https://pravo.tatarstan.ru>), Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында Әгерже муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга (<https://agryz.tatarstan.ru>).

3. Әлеге карар 2026 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Житәкчесе

Ш.К.Галимов

Татарстан Республикасы
Әгерҗе муниципаль районы
Иске Чекалда авыл җирлеген
Башкарма комитетның
2025елның 2декабрендә кабул ителгән
15 нче номерлы карары белән
расланды

**"2026-2028 елларга Татарстан Республикасы
Әгерҗе муниципаль районының Иске Чекалда авыл җирлеген
җирләреннән файдалану һәм аларны саклау»
муниципаль программасы**

2025г.

2026-2028 елларга
Татарстан Республикасы Әгерҗе муниципаль районының
Иске Чекалда авыл җирлегенә территориясендә
җирләрдән файдалану һәм аларны саклау буенча муниципаль
программасының паспорты

Программаны эшләү өчен нигез	Россия Федерациясенең Җир кодексы, Россия Федерациясенең Бюджет Кодексы
Заказчы	Татарстан Республикасы Әгерҗе муниципаль районы Иске Чекалда авыл җирлегенә башкарма комитеты
Программаны төп эшләүче	Иске Чекалда авыл җирлегенә башкарма комитеты
Программаның төп максаты	Иске Чекалда авыл җирлегенә җирләрен саклау һәм алардан нәтиҗәле файдалану чараларын гамәлгә ашыру
Программаны билгеләү	Иске Чекалда авыл җирлегенә җирләрен саклау мәсьәләләрен хәл итү
Программаны гамәлгә ашыру вакыты	2026-2028 еллар
Көтелгән нәтиҗәләр	Җирләрен саклау һәм алардан нәтиҗәле файдалану, бозылган җирләрен торгызу, халыкның экологик иминлеген һәм аның тормыш сыйфатын арттыру өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру
Программаны гамәлгә ашыруга контроль	Иске Чекалда авыл җирлегенә башкарма комитеты, Иске Чекалда авыл җирлегенә башкарма комитеты җитәкчесе
Программаны гамәлгә ашыру механизмы	Җир биләүчеләрнең һәм алардан файдаланучыларның җирләрен саклау һәм алардан нәтиҗәле файдалану эшчәнлеген координацияләү Иске Чекалда авыл җирлегенә башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла. Программаны төгәлләштерү кирәк булган саен үткәрелә
Финансирование чыганагы	Программаны үтәү муниципаль берәмлек бюджеты акчалары, оешмалар акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла
Финансирование күләме	Авыл җирлегенә бюджеты 2026 ел - 2000 сум. 2027 ел – 2000 сум. 2028 ел – 2000 сум

1. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өлкәсеннән хәзерге торышына характеристика һәм төп проблемалар.

Әйләнә-тирә мохитнең мөһим өлеше булган жирне куллану башка табигый объектлар - хайваннар, урманнар, үсемлекләр дөньясы, сулар, файдалы казылмалар һәм жир асты байлыклары белән бәйле. Жирдән файдаланмыйча һәм аны сакламыйча башка табигый ресурсларны куллану мөмкин түгел. Жиргә карата хужасызлык тиз арада яки якын киләчәктә әйләнә-тирә мохиткә зыян китерәчәк, жирнең өске катламы - туфракның жимерелүенә, аның химик һәм радиоактив пычрануына гына түгел, ә бөтен табигый комплекста экологик начарлануга китерәчәк.

«2026-2028 елларга Әгерҗе муниципаль районының Иске Чекалда авыл жирлегендә жирләрдән файдалану һәм саклау» муниципаль программасы (алга таба – Программа) икътисадны ныгыту файдасына дәүләт сәясәтен тормышка ашыруны тәмин итүче жирләрдән файдалану һәм саклау өчен уңайлы шартлар тудыруга юнәлдерелгән.

Жир фондын зур күләмдә төрле максатларда файдалану әйләнә-тирә мохитның барлык экосистема буыннарының табигый бөтенлеген саклау буенча билгеле бер йөкләмәләр сала. Табигатьтә барысы да үзара бәйләнгән. Шуңа күрә, экосистеманың берәр буынының дәрәжәсез бозу, ул урман, хайваннар дөньясы, жир булсынмы, дисбаланска һәм экосистеманың бөтенлеген бозуга китерә.

Жирне рациональ кулланмау, аңа үз файданы гына күздә тотып һәм хужаларча булмаган караш жирнең башкара торган функцияләре бозылуга, табигый үзенчәлекләренең кимүенә китерә.

Жирне саклау нәкъ менә рациональ жир куллану тәмин ителгәндә генә нәтиҗәле була ала.

Хәзерге этапта Иске Чекалда авыл жирлегендә тотрыклы социаль-иқтисади үсеш һәм аның халкының экологик яктан куркынычсыз яшәеше проблемалары жирләргә саклау һәм куллану мәсьәләләрен хәл итү белән тыгыз бәйләнгән. Авыл жирлегә дәрәжәсендә жирләргә саклау һәм куллану буенча жирле проблемаларны мөстәкыйль рәвештә, тулы, комплекслы һәм акыллы рәвештә чишү, хәзерге буын кешеләре өчен генә түгел, киләчәк буыннар файдасына да хәл итеп була.

Татарстан Республикасының Әгерҗе муниципаль районының Иске Чекалда авыл жирлегә территориясендә төрлечә рәхсәт ителгән кулланылыштагы жир кишәрлекләре бар.

Авыл хужалыгына караган жирләр иң кыйммәтлеләре булып тора. Авыл жирлегә территориясендәге көтүлекләр, культура-техник яктан караганда, күбесенчә чиста. Көтүлекләр шәхси ярдәмче хужалыklar тарафыннан файдаланыла.

Көтүлек азыгын кулланучыларның барысын да исәпкә алганда, табигый көтүлекләр артык авырлык кичерми. Торак пунктның күпчелек көтүлекләрендә яшел үлән артыгы белән. Территориянең экологик торышы уртача яхшы, әмма

рөхсәтсез, стихияле чүплекләр тирә-як мохиткә начар тәэсир итә һәм экологик хәлне тагын да катлауландыра.

2. Муниципаль программаның максатлары, бурычлары һәм максатчан күрсәткечләре, сроклары һәм тормышка ашыру этаплары.

Иске Чекалда авыл жирлеге Башкарма комитеты эшчәнлегенә законлылыгы һәм ачыклыгы, хисап бирүчәнлегә һәм контрольдә тотылуы, нәтижәлелегә жирлек территориясендә жирләрдән файдалану һәм саклау өлкәсендәге муниципаль сәясәтнең төп принциплары булып тора.

Муниципаль программаның максатлары - жирнең һәм туфракның пычрануын, кимүен, деградациясен, бозылуын, юкка чыгуын һәм жиргә, туфракка башка тискәре йогынтыны булдырмау һәм бетерү, шулай ук жирләргә рациональ файдалануны тәмин итү, шул исәптән авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләргә үзлекләрен яхшырту өчен, уңдырышлылыгын торгызу.

Куелган максатларга ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү өлкәсендә эшчәнлекне оптимальләштерү;
- жирләрдән файдалану һәм саклау нәтижәлелеген арттыру, жирләргә рациональ файдалануны һәм саклауны оештыруны тәмин итү;
- яшел үсентеләргә саклау һәм торгызу;
- жирләргә инвентаризация үткөрү.

Жирләргә инвентаризацияләү жирләргә деградациясен, пычрануын, чүпләнүен, жимерелүен, хужалык эшчәнлегенә башка тискәре (зарарлы) йогынтысын булдырмау, файдаланылмый торган, рациональ файдаланылмый торган яки максатчан билгеләнеше буенча һәм рөхсәт ителгән файдалануга туры килми торган жир кишәрлекләрен, жирләргә башка характеристикаларын ачыклау өчен үткәрелә.

Өлегә программаны гамәлгә ашыру жирдән файдалануны тәртипкә китерүгә, яңа жир кишәрлекләргә эйләнешкә кертүгә, авыл жирлегенә инвестиция жәлеп итүчәнлеген арттыруга, шуңа бәйле рәвештә икътисадның үсүенә, жирләргә нәтижәлерәк файдалануга һәм саклауга ярдәм итәчәк.

Программа чараларын үтәү нәтижәсендә түбәндәгеләр тәмин ителәчәк:

- 1). Торак пунктларны төзекләндерү;
- 2). Жирләргә сыйфат характеристикаларын яхшырту;
- 3). Жирләргә нәтижәле файдалану.

Программаны гамәлгә ашыру вакыты: 2026-2028 еллар.

3. Муниципаль программаның төп чаралары исемлеге

Муниципаль программа кысаларында Татарстан Республикасы Әгерҗе муниципаль районы Иске Чекалда авыл җирлеге территориясендә җирләрне саклау һәм файдалануның нәтиҗәлелеген арттыру буенча планлаштырылган чаралар.

№	Чараның атамасы	Финансирование һәм аның (мең сумнардә)	Башкаручы	Үтәлү вакыты	Җаваплы
1.	Чокырларның өске сөзәклеген ныгыту	Оешмаларның, хосусый затларның, җирдән файдаланучыларның үз акчалары	Җирләрнең урнашу урыны буенча	Даими	Оешма җитәкчеләре, шәхси затлар
2.	Грунтның гомумтаралган файдалы казылмалар карьерларына инвентаризация үткәрү. Күрсәтелгән карьерларны конкрет оешмаларга беркетү. Аларны рекультивацияләү проектларын эшләү.	-	Авыл җирлеге башкарма комитеты	2026-2028	Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе
3.	Карьерларны рекультивацияләү	Оешмаларның, хосусый затларның, җирдән файдаланучыларның үз акчалары	Карьердан файдаланучылар	даими	Оешма җитәкчеләре, шәхси затлар
4.	Хосусый буаларны, башка гидротехник су объектларын ачыклау һәм бу корылмаларны конкрет милекчеләргә тапшыру.	-	Авыл җирлеге башкарма комитеты	2026-2028	Авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесе

5.	Жирлэрдэн файдалану чиклэрен, линия корылмалары объектларын, юл челтэрен, чиклэнгэн файдаланудагы жирлэрне, сыйфат күрсәткечлэрен куеп, әлеге жирлэрнең бердәм банкын булдыру һәм алып бару	-	Авыл жирлеге башкарма комитеты	2026-2028	Авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе
6.	Иске Чекалда авыл жирлеге торак пунктлары территориялэрен төзекләндерү һәм яшелләндерү	Авыл жирлеге бюджеты 2026 ел - 2000 сум. 2027 ел – 2000 сум 2028 ел – 2000 сум.	Авыл жирлеге башкарма комитеты	даими	Авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе
7.	Авыл хужалыгы жирлэрен агачлар һәм куаклар, чүп үләннәре белән капланудан саклау һәм зарарлы организмнардан яклау чараларын үткәрү	Жирдән файдаланучыларның үз акчалары	Жирлэрнең урнашуы буенча	даими	Оешма житәкчеләре, шәхси затлар
8.	Хужалык эшчәнлеге нәтижәсендә деградациягә, пычрануга, чүпләнүгә, башка тискәре (зарарлы) йогынтылар аркасында бозылуга дучар булган жирлэрне яхшыртуны һәм торгызуны тәмин итү	Жирдән файдаланучыларның үз акчалары	Жирлэрнең урнашу урыны буенча	даими	Оешма житәкчеләре, шәхси затлар